Z histórie hasičov – požiarnikov v Krakovanoch a v Strážach

Obec Krakovany a Stráže sa spomínajú po prvýkrát v listine zoborského opátstva v roku 1113 pod menom Crako a Stráža. O založení dobrovoľného hasičského zboru nie sú písomné dokumenty. Zachovali sa ústne tradície. Hasičský zbor bol založený asi v roku 1866 za Uhorska.

Prvým organizátorom hasičov bol notár Silaba z Vrbového. Jeho brat bol taktiež notárom v obci Pobedim. Krakovský Silaba mal ženu od Michinov z Vrbového, bola to dcéra tamojšieho mlynára. Tu je Silaba aj pochovaný. Za ním smútili obidve obce, pretože bol veľmi dobrým organizátorom spoločenského života. Notár Silaba bol hlavným veliteľom pre obec Stráže a Krakovany. Po ňom prevzal funkciu veliteľa notár Mrena.

Za prvej SR stáva sa veliteľom v Krakovanoch Jozef Mišák, ktorý býval na dolnom konci Krakovian. Tento vykonával funkciu veľmi dlho. Jeho nástupcom sa stáva Silvester Žažo, ktorý túto funkciu vykonáva až do roku 1955. Po jeho smrti prevzal velenie vysoký statný muž, ktorý meral 2,20m Cyprián Madunický. Po Cypriánovi túto funkciu vykonáva Michal Masár, železničiar, ktorý ako zamestnanec ČSD neplatil cestu a často chodieval do Brtaislavy na nákup hasičských potrieb k obchodníkovi, súkromníkovi Palermovi. Nakupovalo sa za svoje peniaze. Málo poskytovala aj obec. Michal Masár ako veliteľ bol aj pri otvorení novej požiarnej zbrojnice v Krakovanoch. V roku 1949. Na veži umiestňuje od obchodníka Palerma aj sochu sv. Floriána, patróna hasičov, ktorú dostal za verný nákup od Palerma z Bratislavy.

Po Michalovi Masárovi preberá funkciu veliteľa Jarolím Sedlák. Potom vykonával funkciu Jozef Augustín. Jeho otec patril medzi starých hasičov.

V obci Stráže prvým veliteľom bol Juraj Žažo, po ňom bol Michal Valo, Ján Valo, František Stredský, Jozef Valo č.2, ktorý po zlúčení obcí prestáva byť veliteľom a odovzdáva funkciu Cypriánovi Madunickému. Hasiči v Strážoch podľa pamäti boli: Jozef Valo č.1, Michal Valo č.4, Ján Valo – veliteľ, Peter Radoský, František Stredský, Peter Radoský, zvaný Lošák, Bartolomej Gono, Jozef Masár, Jozef Valo – kostolník, Jozef Valo – Špringer, Izidor Žažo, Peter Minárech, Bartolomej Valo, Michal Valo, Anton Žažo, syn Juraja Žažu veliteľa, Jozef Madunický, Ján Švaro, trubač pred Vatrtom J., Peter Valo, zvaný Hargel, Michal Podolský, Ľudovít Švec,, zvaný Vozár, Ľudovit Vatrt – Pikláš – sanitkár mal brašňu, Peter Holec, Jozef Vatrt – trubač, Jozef Zuzic – Cievar.

Peter Herman ako richtár veľmi podporoval hasičov. Zakúpil im prvé uniformy, zavolal krajčíra do obce, odmeral všetkých hasičov a ten ušil uniformy na mieru.

V Krakovanoch boli hasiči: Jozef Mišák, veliteľ po Silabovi a Mrenovi, Cyprín Madunický, Silvester Žažo, Michal Masár, spočiatku hospodár, neskôr veliteľ, Kališ František, strojník, Ľudvik Brezina – tajomník, Ervín Straka učiteľ v roku 1938 až do narukovania, Gašpar Valko, Emil Tonkovič, Straka Gašpar – profesor, Trebatický Štefan, Izidor Sedlák, Imrich Sedlák, Štefan Gregorička.

Zemským veliteľom bol Grác, ktorý býval v Bratislave. S týmto bol veľmi dobre známy Gašpar Straka – profesor, ktorý účinkoval v Modre. Tento sprostredkoval motorovú striekačku pre Krakovany. V starej „Omladine“ sa zišli na schôdzu prísažní, Trebatický Štefan – richtár, Mrena – notár, Gašpar Valko, Emil Žažo a ďalší...

Hlasovalo za motorovú striekačku a jej nákup. Toto by stálo určité peniaze. Gašpar Valko, ako bohatý uznávaný sedliak – hasič, prísažný nehlasoval, povedal, mám poistený všetok majetok, môže zhorieť, nech si aj druhí pospia. Zo soboty večera na nedeľu ráno zhorela mu kobelina. To podpálili z pomsty. Vtedy hasiči ťahali vodu z Holešky. Strašne sa narobili, kým požiar uhasili, napr. M. Masár 14 dní vracal – čo si pretiahol žalúdok. Gašpar Valko mal veľké slovo, a tak motorová striekačka sa do Krakovian nedostala, lebo by boli museli roľníci platiť väčšie dane.

Cvičenia:

V Krakovanoch ako aj v Strážoch sa cvičenia konávali každú nedeľu popoludní. Konali sa pri potoku Spúšť a pri Holeške. Na cvičenia volali hasičov trubači: V Strážoch: Ján Švaro, neskôr Jozef Vatrt. Cvičenie sa konalo aj v okolí. Napr. v Piešťanoch sa chodievalo na Radlinského ulicu atď. Na krajské združenie hasičov chodievali traja hasiči. Boli to: Súcky Michal, Cyprín Madunický a Ľudvik Brezina. Chodievalo sa vo sviatočných uniformách skoro 8 celých rokov. V cvičeniach bývali Krakovanci, ale aj Stražovania na 1. mieste za veliteľa Cypriána Madunického.

Keď sa konalo cvičenie na potoku Spúšť, konalo sa spoločne s Ostrovom, spojili sa hadice, bolo to rozsiahle cvičenie. Cvičenie sa konalo v pracovných uniformách. Po cvičení išli hasiči na pivo. Pivo bolo za peniaze organizácie.

***Hasičské búdy**, hasičská zbrojnica:*

V Krakovanoch bola hasičská búda opretá o dom Straku – šenkára. Tu bola umiestnená ručná striekačka, hadice, malé rebríky a háky. Vylepšená hasičská búda bola pri obecnom dome, múr bol opretý o Michala Bučku. Toto už bola väčšia búda.

V obci Stráže bola hasičská búda umiestnená pri múre domu Michala Valu č.2. Taktiež tu bola umiestnená striekačka ručná s podvozkom a sudom, ktorý mal 8 hektolitrov, háky.

Ostatné náradie:

Háky, uniformy, čákovy mal každý z hasičov v osobnej opatere doma.

Službu – konský povoz bol určovaný po mesiaci, vždy druhý hasič, ktorý vlastnil konský poťah.

V Strážoch bol cievarom Jozef Zuzic, statný chlap mal veľkú autoritu v obci i u hasičov, nepil. Cievarom nesmel byť človek, ktorý si vypil.

Čákovy:

Boli zlaté pre veliteľov, strieborné pre podveliteľov. Niektoré čákovy mali pestrofarebné šilty podľa hodnosti. Na uniformách sviatočných bola hodnosť vyznačená hviezdičkami, napr. veliteľ mal 3 hviezdičky.

Požiarna zbrojnica:

Bola daná do užívania v jeseni roku 1949 a slúži požiarnikom dodnes. Tu je umiestnená motorová striekačka, hadice, háky rebríky a pod. V zbrojnici je aj malá zasadačka, ktorá slúži požiarnikom, ale aj hudbe jazz. Po kolaudácii bola tu úradovňa Slovenskej štátnej sporiteľne, kde si občania ukladali na vkladné knižky peniaze, taktiež si aj vyberali. Aj iným účelom slúžila zasadačka, výročným schôdzam spol. organizácií a pod. Zbrojnica má vežu.

Požiare:

V Krakovanoch ako aj v Strážoch neboli požiare často. Častejšie bývali v obci Trebatice a Ostrov. Požiar u Opatovských zapríčinilo zlé vedenie elektrického prúdu. Obetaví hasiči pohotovo zasahovali, vynášali zariadenie, okná a umiestňovali ho v dome Imricha Tonkoviča a Juraja Straku. Po tomto požiari si mnohé domácnosti dali zo strachu odpojiť elektrické vedenie. Pri ďalšom požiari v Krakovanoch zhorel kozol Štefanovi Trebatickému. Voda sa ťahala zo Spúšťa, opäť hasiči obetavo hasili. Len I. Sedlák a I. Sedlák nechceli hasiť, lebo im vraj kozol nezhorí.

Ďalší požiar:

Horeli domy u Opatovského, zvaný Glocko, Vlk, Miezga a Štefan Rajčák. Bolo to hneď po prvej svetovej vojne. Podpálili to vraj Jozef Milec, ktorý prišiel domov na dovolenku z vojny, priniesol rozbušky a strieľal. Keďže strechy boli slamené, rýchlo začali horieť,. Ľudia išli práve na Vianoce z utierne. Všetky 4 domy zhoreli. Štefan Rajčák, starý pastier a strážnik veľmi plakal, lebo sa nemal kam podieť.

Ďalší požiar sa vyskytol v Krakovanoch v dome Víta Gonu a Emila Gonu, zvaných Grúľ. Príčina - zlé elektrické vedenie. Bolo to v roku 1958. Zhorel takmer celý dom.

Požiare v Strážach:

Vyskytol sa raz za 10 rokov. Známy bol požiar na Kopáčkinom. Bolo to v roku 1930. Horel dom pokrytý slamou. V ňom spal starý dedko. Prišli hasiči. Ženy na nich dali mokré plachty, hasiči vbehli do horiaceho domu a zobudili nič netušiaceho dedka, ktorého vyniesli. Bol by tam zhorel.

Ďalší požiar bol u Jozefa Masára. Prišli pohotoví hasiči. Hadice natiahli cez dom Valuša Žáka a Filu Gašpara do Holešky. Kozly podpálili údajne deti Valuša Žáka, lebo po požiari kričali „zabijú nás“, vtedy matka odviedla deti do Ostrova. Občan V. Žák sľúbil J. Masárovi náhradu, ktorú dodnes nedal. Jozef Masár, ktorý nemal čím lichvu kŕmiť, chodil po pýtaní od gazdu ku gazdovi. Málokde pochodil. Napr. u Cypriána Madunického dostal odpoveď: „keď načnem kozol, dám ti“, ale dodnes nič nedal. U Imricha Sedláka, ktorý mal 2 stodoly a 3 kozly slamy dostal odpoveď: „Jožko vezmi si otepice, čo nebolo vhodné na kŕmenie. Vtedy robotníci kričali: „Zapáľ mu kozol, nech vie, čo to je.“ V roku 1984 hneď začiatkom roka bol požiar u Albína Valu v Strážoch. Zhorela šopa. Chytilo sa to údajne od cigarety. Požiar bol piešťanskými hasičmi lokalizovaný.

17. decembra zhorela špajza občanovi Cíbikovi. Požiar zapríčinilo kúrenie kachľami. V komíne bola zabudovaná hrada. Našťastie požiar bol včas lokalizovaný, takže k väčším škodám nedošlo.

Požiare v Trebaticiach:

Zhorelo naraz 8 kozlov a 8 stodôl. Strážovský a krakovský hasiči tam boli prví. Jozef Zuzic vtedy vyniesol zo stodoly dvoch občanov z Krakovian, ktorí tam tuho spali po použití väčšej dávky alkoholu. Boli to Ľudovít Brezina a Michal Herman, bývalý murársky majster. Boli by tam bývali zhoreli, nebyť tohto pohotového zásahu.

Spolupráca požiarnikov s obcou a štátom vôbec, s cirkvou:

Pri cirkevných obradoch ako Božie telo, Nanebovstúpenie Pána, na primíciách, či pohreboch hasiči sa vyobliekali do sviatočných uniforiem, nasadili si čákovy, ruky pokryli bielymi rukavičkami a asistovali. Nosili baldachýn, tvorili čestnú stráž a pod.

Na štátne slávnosti obyčajne cestovali do Piešťan. Cestovalo sa vlakom, ktorý premával z Piešťan do Vrbového. Vlak mal prezývku „Kača“ alebo „Čango“. Požiarnici cestovali na oslavy zdarma. Vedúci zahlásil sprievodcovi počet hasičov. Po oslave dostávali hasiči od organizátorov fľaškové pivo a chlieb so šunkou. Išli sa v čákoch.

Podobne, ale už nie v takom väčšom množstve, zúčastňovali sa hasiči aj osláv v obci: 28. október a pod.

Po oslobodení sa požiarnici taktiež zúčastňovali a zúčastňujú osláv ako kladenie vencov pri pomníku padlých, kde nesú vence, ktoré položia k pomníku a držia čestnú stráž.

Ešte k požiarom. V Strážach horel Žákov mlyn, ďalej zhorela stodola Mitošinkovi Štefanovi, stodola Balšánech a Rakovických, stodola Berdina Valu za 1.ČSR podpaľovali to židia, aby mali odbyt na drevo, ktoré predávali roľníkom na výstavbu stodôl. Počas frontu zhorela tiež stodola Jánovi Masarovičovi, padol do nej granát.

Spolupráca dobrovoľného hasičského zboru so školami:

Budova školy a školský dvor boli vždy k dispozícii hasičskému zboru. Konali sa v nej schôdze, lebo inej verejnej budovy v Strážach nebolo. Na školskom dvore sa konali cvičenia. Bývalo to v nedeľu popoludní. Naposledy v Strážach robil cvičenie Peter Radoský, ktorý prevzal velenie po Jozefovi Valovi. Robilolo sa nasávanie so striekačkou. Peter Radoský už nevykonával funkciu veliteľa, ale len strojníka, až neskôr veliteľa. Podveliteľ za jeho vedenia bol Jozef Radoský, brat Víta Radoského a Valenta.

Pri cvičeniach výdatne pomáhal čatovodič, ktorý bol označený jednou frčkou. Peter Radoský bol posledný organizátor života hasičov v Strážoch. Po zlúčení obcí r. 1948, Ištván Kišbír Žažo pozbieral na rozkaz vedenia obce v Krakovanoch iniformy a všetku výstroj. Peniaze, ktoré mal dobrovoľný hasičský zbor v Strážach, nebolo toho mnoho, dali na občerstvnie bývalých strážovských hasičov v hostinci u Jozefa Vatrta.

Spoločenský život:

Oba dobrovoľné hasičské zbory neskôr požiarny zbor organizovali „hodové zábavy“, aby získali finančné prostriedky na činnosť.

V Strážoch hasiči mávali zábavy v hostinci u Petra Hermana na dvore. Dvor prikryli nepremokavými plachtami.

Krakovskí hasiči mávali zábavy na dvore bývalej „Omladiny“. Hodové zábavy majú požiarnici dodnes na „stražovské hody“. Ak potrebujú nutne finančné prostriedky, organizujú zábavy aj mimo hodov.

Na pozvanie zúčastňujú sa spolu s rodinami tanečných zábav požiarnikov aj v okolí napr. Leopoldove a pod.

Z histórie hasičskej zástavy:

Hasičská zástava je umiestnená v kostole, pretože vo vlastnej budove požiarnej zbrojnice, by bolo riskantné túto zástavu uskladnovať, nakoľko ju využívajú aj iné organizácie, momentálne tam nacvičuje jazz „BETA CLUB“, ktorý potom za odmenu im zahrá na zábave.

Pochádza asi z roku 1800. Dobrovoľný hasičský zbor ju obdržal od očkovského zemepána za uhasenie požiaru na očkovskom majeri. Opatroval ju hasič Michal Belička, jeden zo spoľahlivých hasičov. Neskôr nemajúc miesta v dome ju pribil na bránu svojho domu, kde chátrala. A tak sa hasiči uzhodli dať zástavu, tento vzácny unikát do opravy. Oprava stála okolo 10.000,-Kčs. Bolo to v roku 1967 – opravovala sa v Holíči.

Osud čákovov, ručných striekačiek a pod.

Veliteľ Michal Masár odovzdal písomnosti hasičov, ako aj iné náradie na MNV. Vtedy bol tajomníkom Štefan Zelenaj. Predmetné veci sa však nemôžu nájsť, možno pri škartácii sa papiere odovzdali a osud čákovov je nezvestný.

... pokračovanie v budúcom čísle

Z hasičskej kroniky spracovala
Oľga GALBAVÁ

